

גליון תשע"ב (שנה י"ז)

חג הסוכות תש"פ

ובכף החיים סימן תרל"ח ס"ק נ"ז, **וכן בספר פסקי תשובה** סימן קט"ז כתבו בשם השואל ומשיב דלהלכה אסור ליטול נוי סוכה מסוכה לסוכה.

האם מותר להוריד נוי סוכה מהסוכה כדי לתלותה בסוכה אחרת?
קימ"ל אור"ח סימן חל"ח עצי סוכה אסורים כל שמונת ימי החג בין עצי דפנות בין עצי סכך, וכן נוי סוכה אסור להשתמש בהם.

ובשו"ת ציץ אליעזר חלק י"ג סימן ס"ז **תמה על זה:** דמתחילה כתב השואל ומשיב דאם הסוכה כשרה ובאה לקחת הנוי סוכה לסוכה אחרת הדבר פשוט דיש בו משום בזוי מצוה ואכחושי מצוה, אבל לאחר מיכן בסמוך לזה כשמעתיק לדבר בענין הסכך אם מותר לקחת לסוכה אחרת, ומדבר בהא דנוי סוכה אסור משום בזוי מצוה, ועצי סוכה משמע דמקרא ילפינן, כותב דהנפ"מ הוא, אם מותר לקחת לסוכה אחרת דמשום ביזוי מצוה לא איכפת לן דמדליקין מנר לנר דליכא משום ביזוי מצוה ולא משום אכחושי אבל עצי סוכה א"א לקחת מכיון דנפקא לן מקרא דחל שם שמים על הסוכה ואותו מקום נתקדש עיין שם, הרי שבכאן הסיק ההיפך ממ"ש לעיל מיניה, ופשוט ליה דבנוי סוכה מותר לקחת לסוכה אחרת כי ליכא בזה לא משום בזוי מצוה ולא משום אכחושי, ושזה דומה למה דקימ"ל בחנוכה דמדליקין מנר לנר.

יש לחקור האם מותר להוריד נוי סוכה מהסוכה כדי לתלותה בסוכה אחרת ושאלה זו שכיחא דהילדים מביאים קשטים מהחדר ומהגן וההורים תולים את זה בסוכה ובחג נוסעים לסבא לשהות להמשך החג ורוצים לתלות את זה בסוכה של הסבא האם מותר להוריד או אסור, וכן יש להסתפק אם עף לאדם סכך מהסוכה ויש לו סוכה אחרת שיש שמה יותר ממה שצריך החג מותר לקחת מסוכה לסוכה.

הנה בשו"ת שואל ומשיב מהדורה רביעאה חלק ג' סימן כ"ח כותב הסתפקתי האם יש איסור לקחת סכך מסוכה לסכך בהם סוכה אחרת, דבש"ע לא מצאתי דבר ולא חצי דבר מזה ואמרתי לכתוב את אשר חדשתי בעניינים אלו.

ומסיק: דכך מסתבר להלכה למעשה דמותר לקחת נוי סוכה מסוכה אחת ולתלותה בסוכה אחר, ע"פ מה שמביא במשנה ברורה סימן תרל"ח בביאור הלכה ד"ה כל שמונה בשם שו"ת חתם סופר אור"ח סימן קפ"ד שמותר ליטול אתרוג התלוי בסוכה לנוי ולצאת בו, ונהי דביו"ט אסור בטלטול משום מוקצה מ"מ בחוה"מ שמותר לטלטלו ה"ה דמותר לצאת בו דמללה"ג, ועוד דהא דאסור ליהנות הוא משום בזוי מצוה וכאן ליכא ביזוי דמעיקרא הוי רק נוי מצוה והשתא מצוה גופא ומברכים עליו ע"ש, הרי דהח"ס הורה להתיר להוריד נוי סוכה משום מצוה אחרת ושליכא בכה"ג משום בזוי מצוה, והגם דכפי שמועתק בביאור הלכה יש לטעון דשם שאני משום שהעלה את הנוי למצוה גופא, אבל הרואה יראה בגוף דברי הח"ס דאין נ"מ בזה, דז"ל שם ועוד דמ"ט אסור ליטול וליהנות בהם משום בזוי מצוה כמבואר בגמ' שבת כ"ב ובכל הפוסקים והיינו לדבר הרשות דומיא להרצות מעות נגד נר חנוכה וכיסוי דם ברגל, אבל ליטול ממצוה אחת למצוה אחרת אין כאן משום ביזוי מצוה דהרי קימ"ל מתירין מבגד לבגד ומדליקין מנר לנר, וה"ה וכ"ש כאן דמעלין בקודש וכו' עיין שם, הרי מפורש יוצא לנו מדברי הח"ס דיסוד ההיתר בזה הוא משום דמותר ליטול ממצוה אחת למצוה אחרת בדומה למתירין מבגד לבגד ומדליקין מנר לנר, ורק לשופרא דמילתא הוסיף דמכ"ש דמותר בנידונו דאיכא גם משום מעלין בקודש.

והנה לענין נוי סוכה דאסורין להסתפק מהם כל שמנה אם מותר לקחתם לסוכה אחרת נראה לפענ"ד דהדבר תלוי בהא דאמרו בגמ' שבת כ"ב בטעמיה דרב דסבירא ליה דאין מדליקין מנר לנר ואין מתירין מבגד לבגד אי טעמיה משום ביזוי מצוה אי טעמיה משום אכחושי מצוה, והנה אם הסוכה כשרה ובא לקחת הנוי לסוכה אחרת הדבר פשוט דיש בו משום ביזוי מצוה ואכחושי מצוה, ואם הסוכה נפסלה אז ליכא משום ביזוי מצוה ואולי גם אכחושי לא שייך בזה, ועיין שו"ת הרא"ש כלל י" שכתב דקימ"ל משום אכחושי מצוה והט"ז יו"ד סימן ער"ד ס"ק ד' חולק עליו, וגם דלא קי"ל כרב רק כשמואל דמדליקין מנר לנר.

ומעתה נעתיק עצמינו לבאר בענין הסכך, הנה לפענ"ד נראה כיון דעל הסוכה חל שם שמים ולשיטת רבינו תם סוכה ט' ע"מ א' ביצה ל' ע"מ ב' כל הצורך להכשר סוכה בין עצי סוכה ובין הנוי אסור מקרא דיליף מחג לד' כשם שחל שם שמים על החגיגה כן חל על הסוכה, ולפ"ז כיון דחל עליו קדושה ובקדושה נראה לפענ"ד דאם נימא כשיטת הרמב"ם דגם על הדפנות חל שם שמים מהקרא עיין סימן תרל"ח בט"ז שם וא"כ על אותה הסוכה חל שם שמים ונתקדשה ואין יקח הסכך ויעשה לסוכה אחרת הא כבר נתקדשה כאן ובמה יפקע קדושת הסכך והדפנות מהסוכה הלז.

ובזה מיישב קושית התוס' שבת כ"ב דהקשו בהא דאמרו שם בגמ' דנוי סוכה אסור משום ביזוי מצוה, ועצי סוכה משמע דמקרא ילפינן ובשבת דף מ"ה משמע דמשום מוקצה למצותו, ולפמ"ש אתי שפיר דנ"מ אם מותר לקחת לסוכה אחרת, דמשום ביזוי מצוה לא איכפת לן דמדליקין מנר לנר דליכא משום ביזוי מצוה ולא משום אכחושי, דהרי מלבד דקימ"ל כשמואל אף גם דרב מודה בזה, ולכך כתב רחמנא קרא גבי סכך דחל שם שמים על הסוכה ואותו מקום נתקדש ואי אפשר לקחתו ממקום הלז ולקדש מקום אחר לכך שפיר אמרו דמוקצה למצותו.

וכן בשו"ת מחנה חיים אור"ח ח"ג סימן מ"ט כתב להדיא דמותר להוריד נוי סוכה מסוכה לסוכה.

גליון זה נודב ע"י הנגיד הנכבד
הרב יצחק משה צימרמן שליט"א לונדון
 בעל מהדורת צימרמן מעדני אשר חלק ה'
 לזיכוי רבבות לרגל חג הסוכות
 והא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג רבי נפתלי רייך שליט"א ליקווד - מח"ס אמרי חיים ושפר
 לעילוי נשמת אביו ידידינו הרב החסיד **אפרים שמאי** בן הרב החסיד **יחזקאל רייך ז"ל**
 מזקני חשובי חסידי בעלזא - נלב"ע כ' תשרי שנת תשע"ט
 הונצח לרגל היארצייט הראשון

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד
הרה"ג רבי מנחם מנדל רייך שליט"א קרית בעש"ט פתח תקוה
 בעל מהדורת רייך מעדני אשר עניני בר מצוה
 לזיכוי רבבות לרגל חג הסוכות
 ולעילוי נשמת אמו האשה החשובה והצדקנית מרת **פרידא גילה** בת הרב **יצחק אייזיק ע"ה**
 נפטרה י"ז אדר ב' האי שתא ת.נ.צ.ב.ה.
 והא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

האם מותר לתלות קשוטי סוכה ע"י גוי או ילד?

הנה בחשוקי חמד סוכה כ"ט עמוד ב' נשאל זקן שיש לו משרת נכרי בבית ועושה לו את כל צרכיו, האם ראוי שהוא יתלה את הנוי סוכה, או שמא עדיף שישכור יהודי בכסף כדי שיתלה לו את הנוי סוכה עוד יש להסתפק האם ראוי שהאשה תתלה את הנוי סוכה, או שמא עדיף שהאיש יתלה את הנוי.

הנה הרמ"א סימן תרמ"ט ס"א כתב לולב שאגדו כותי ועשאו כשר, והקשה המגן אברהם סק"ח דמשמע דלכתחילה לא יאגדנו עכו"ם, וצ"ע דהא קימ"ל לולב אין צריך אגד, וא"כ האגד אינו מן המצוה, ומתוך, כיון שהוא נוי למצוה חשוב כמצוה עצמו, והוסיף המשנה ברורה ס"ק י"ד ומטעם זה גם אשה לא תאגוד הלולב לכתחילה, ובשער הציון ס"ק ט"ו הוסיף דגם קטן פחות מ"ג שנים לא יאגדנו לכתחילה, ולכאורה לפי זה לכתחילה עדיף לייפות את הסוכה ע"י יהודי שהוא גדול משום שנוי סוכה הוא נוי למצוה, והוי חלק מהמצוה.

ומדחה: דשאני נוי סוכה מאיגוד הלולב, דהנה התוס' סוכה כ"ט ע"ב ד"ה לולב תמהו על רש"י שפוסל לולב יבש מחמת זה אלי ואנוהו, דהא לרבנן אמרינן שלולב צריך לאגדו משום זה אלי ואנוהו ואם לא אגדו כשר, וכתב הכפות תמרים שיש לחלק בין ההידור של איגוד ליבש, ובחידושי חתם סופר ביאר דבריו, שקיים הידור שהוא במצוה עצמה כגון שהד' מינים יהיו מהודרים, וההידור הזה מעכב, אבל מי שכבר קנה ד' מינים כולם מהודרים בעצמותן, אין עיכוב שיהדרו מבחוץ לאגדו בגימוניות של זהב או לאגדו כלל, כמו שהמביא קרבן בהמה מצוה להביא מובחר שבבמותיו, ואפילו שחט כחושה מצוה אפילו בשבת להביא אחרת שמינה, משום הידור מצוה, ומכל מקום אינו מעכב לחפות קרני השור בזהב, כמו שעשו מביאי בכורים להידור מצוה והכא נמי דכוותיה.

אולם התוס' שהקשו על רש"י מאי שנא יבש שפסול, ומאי שנא איגוד הלולב שאינו מעכב בדיעבד, על כרחך דסבירא ליה דהאיגוד הוא גם חלק בגוף המצוה ולא יפוי מהחוץ, וכנראה שההידור הוא בזה שמקרב את המינים, שיש בזה ענין פנימי במצוה להיות אחד ואינו גדר יפוי כמו נוי סוכה, ולפי זה מיושב שפיר שנוי סוכה מותר באמת לעשותו ע"י נכרי משום שהוא נוי חיצוני ויפוי מן הצד, משא"כ אגוד שהוא ענין פנימי בעצם המצוה, שהתוס' הבינו שצריך נוי זה לעכב גם בדיעבד לפי רש"י, נוי כזה אסור לנכרי לעשות לכתחילה ורק בדיעבד כשר.

עוד נראה דאפילו לפי מה שכתב החת"ס בדעת רש"י שיש חילוק בין איגוד שאינו גוף המצוה, ליבש שהוא גוף המצוה, על כרחך צריך לומר שיש עוד דרגה נחותה מזה והוא נוי סוכה, והראיה ממה שכתב השו"ע סימן תרנ"א ס"ו לא יברך שהחיינו בשעת עשיית לולב, אלא בשעת נטילתו, וכתב המש"ב ס"ק כ"ט אף על גב דמן הדין היה ראוי לברך שהחיינו תיכף בשעת עשיית הלולב דהיינו בשעה שאגדו, ואילו בנוי סוכה פשוט שאי אפשר לברך שהחיינו בשעת עשיית הנוי, ועוד ראייה שכתב הטור סימן תרנ"א בשם רש"י דאף על גב דאין צריך אגד, מ"מ לכתחילה חובה לאגדו, משום זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות, ולא אמרינן כן בסוכה.

כשירוד גשם בסוכות ובסוכה אחת אינו יורד האם יכול לברך לישב בסוכה?

הנה בחכמת שלמה אורח חיים סימן תרל"ט סעיף ה' כתב נשאלתי בזמן שהגשמים יורדין, רק דבסוכה אחת אין גשמים יורדין לתוכה, אם לברך לישב בסוכה או לא, והשבתי דאין לברך.

ומביא ראייה: ממה שכתבו הפוסקים דאפילו אין מקפה לפניו נמי פטור, א"כ כיון דחכמים נתנו שיעור משתסרח המקפה, משמע דזה הוי טעם הפטור, ואף על פי כן אף שאין מקפה לפניו נמי פטור, והיינו כיון דאם היה מקפה לפניו היה פטור, וגם כיון דלאחר יש מקפה ופטור, לכך אף הוא פטור, כן הכי נמי בזה.

ומקשה דיש ראייה להיפוך: ממה שכתב המגן אברהם סוף סימן תרכ"ט דאם הגשמים נוטפין מן הסכך יש לקשור סדין, רק שלא יברך מכח ספק ברכות להקל, והיינו דיש דסבירא להו דאסור לפרוס סדין תחת הסכך משמע הא לאו הך ספק היה מברך מכח דאין גשמים יורדין לסוכתו.

ומדחה דאין זה ראייה: דיש לומר דהוא מיירי שכבר פסק הגשם ואין גשמים יורדין משמים עוד, וא"כ הוי הזמן בחיוב סוכה, רק שהוא לא היה יכול לאכול מכח הסכך מטפטף, ומצטער פטור, בזה אם עשה עצה שלא יטפטף חייב לברך, ולכך לא פטר ליה המג"א רק מטעם אחר, אבל אם הגשמים יורדין מן השמים בענין דהוי זמן פטור, בזה אף למי שאין הגשמים יורדין לסוכתו פטור מלברך דהוי זמן פטור, ואדרבא מדברי המג"א הנ"ל יהיה מוכח כדברינו, דאם לא כן קשה להסוברים סימן תרכ"ט סעיף י"ט דמותר לפרוס סדין תחת הסוכה, למה מבואר בש"ס ופוסקים בירדו גשמים מותר לצאת, ולמה יצא, יפרוס סדין עליו שלא ירדו הגשמים, ודוחק לומר דמיירי באין לו סדין, דלא לשתמיט הש"ס וכל הפוסקים ליתן עצה זו, ובעל כרחך דאין זה מועיל ואין בזה קיום מצות סוכה, והרי הם סבירא להו דאין הסדין מבטל הסכך, בעל כרחך מכח דהוי זמן גשמים יורדין לא מהני מה שאליו לא יגיעו הגשמים.

ויש להסביר הדבר בטעמו: דהרי דעת הלבוש סימן תרל"א סעיף ג' והב"ח סימן תרל"ה עמוד תקכ"ג ד"ה ולענין דבאין מטר יורד לתוכה פסול, וא"כ אף המכשירין נראה דטעמם מכח כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו, וכיון דאפשר ליטול הסכך ויהיה המטר יורד לתוכה ואף על פי כן יהיה נשאר צילתה מרובה, וא"כ הוי ראוי לבילה ואין בילה מעכבת בו, אבל אם באמת המטר יורד מן השמים ובה אין יכול המטר לירד, ממה נפשך אין יוצא ידי סוכה, אם בתר השתא אזלינן פסולה כדעת הלבוש והב"ח, ואם כדעת המכשירין מכח דראוי לבילה הרי כשיטול המותר ירדו גשמים ופטור מכח המטר, לכך ממה נפשך אין לברך לישב בסוכה. ובפרט דבלאו הכי דעת הנ"ל דאין לברך כשאין המטר יכול לירד לתוכה, לכך וודאי בכהאי גונא אין לברך.

מדוע היו צדיקים שהחמירו לא לצאת מהסוכה אף כשירדו גשמים?

הנה בשו"ת מהרש"ג חלק א' סימן ל"ה כתב דבר נפלא בטעם הדבר שהיו צדיקים שהיו נשאים בשעת הגשם בסוכה כיון דמבואר ברמ"א דמי שישאר לו צער אף כשיצא מהסוכה אין פטור של מצטער, והני צדיקים כשאין יכולים לשבת בסוכה זה צער גדול להם לכן יכולים לישאר.

ובלילה הראשונה איתא ברמ"א סימן תרל"ט ס"ק ה' ירדו גשמים בסוכה הרי זה נכנס לתוך הבית, כל זה דווקא בשאר ימים או לילות של סוכות, אבל לילה הראשונה צריך לאכול כזית בסוכה אף אם גשמים יורדין ויקדש בסוכה כדי שיאמר זמן על הסוכה, וכתב במשנה ברורה שם סימן תרל"ט ס"ק ל"ה דאף שהוא מצטער מחמת הגשם וכל מצטער פטור מסוכה, סבירא ליה להרמ"א כדעת הפוסקים דסוברין דבלילה ראשונה אף מצטער חייב, וטעמם דכיון דגמרינן ט"ו ס"ו מחג המצות לגמרי גמרינן מה התם בכל גווני חייב אף בסוכות כן.

ויש שכתבו טעם אחר מדוע ביום הראשון של סוכות אף אם ירדו גשמים חייב לשבת: כיון דהויא אשופיזא דאברהם והוא ישב בסוכה אף שהיה מצטער לכן אנו יושבים בסוכה אף כשהוא בצער.

ישמח לב מבקשי ה'

אפשר להשיג את הספר החדש שיגרום לכם

לקיים בהידור רב מצות ושמחת בחגיך

"מעדני אשר חג הסוכות" מהדורת הגר

מאות חקירות מענינות ומאתגרות

בכל עניני חג הסוכות והגלוה אליו

"אכילה ושתיה בסוכה" "דפנות וסכך הסוכה"

"מצטער פטור מהסוכה" "ארבעת המינים"

"שמחת בית השואבה" "ושמחת בחגיך"

"עליה לרגל" "הקהל"

אפשר להשיג במכון

וכן בכל החנייות הספרים המובחרות ברחבי תבל

מערכת "קול המעדנים"

ניתן לשמוע שיעורי המעדני אשר בהלכה ואגדה שנאמרו בקהלות הקודש בארץ ובחו"ל

במספר 079-5702714 וכן קול הלשון ישיר 073-2951280

האם צריך להריח אתרוג של מצוה כשנוטלים אותו או יש איסור

והאם צריך לברך על הריח?

הנה הטור אורח סימן רט"ז ס"ק י"ד כתב אתרוג של מצוה כתב אבי העזרי המריח בו מברך, והר"ר שמחה כתב דלאו לריחא עבידא והמריח בו אינו מברך.

ובב"ח שם כתב טעם נפלא להסביר שיטת הראשונים שצריכים לברך כשמריח באתרוג של מצוה: דסובר דאתרוג של מצוה עבידא נמי לריחא מדאיתא במדרש ויקרא רבה ל' י"ב "פרי עץ הדר אלו ישראל" מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים וכו' אם כן כל אחד כשמברך על האתרוג צריך לכיין כוונה זו שהאתרוג הוא בא למצוה זו להורות על הצדיקים שיש בהם טעם תורה ויש בהם ריח טוב של מעשים טובים אם כן שפיר עבידא מצוה זו נמי לריח וזהו שנהגו בשעת ברכה להריח בו אלא שצריכין לברך על הריח קודם שמריח.

ומסיק הב"ח: אף על פי שנראה לע"ד דברי רבינו עיקר וכן פסק בסמ"ק סימן קצ"ג בהגהה אות י"א כראב"ה אפילו הכי נכון ליהזר שלא להריח בו לאפוקי נפשיה מספק ברכה בפלוגתא דרבוותא.

ובט"ז אורח חיים סימן תרנ"ג כתב וז"ל וכתב סמ"ק ואותן המריחים כשמברכין על הנטילה מנהג שטות הוא.

וכן בשלחן ערוך אורח סימן רט"ז ס"ק י"ד נפסק המריח באתרוג של מצוה מברך עליו, ויש אומרים שאינו מברך לכן נכון שלא להריח בו, וכן פסק בסימן תרנ"ג דאתרוג של מצוה מותר להריח בה מן הדין אלא שלפי שנחלקו אם מברכים עליו אם לאו יש למנוע מלהריח בו.

ובמשנה ברורה סימן רט"ז ס"ק נ"א כתב דאין הכוונה שנטלו בידו לצאת, ואגב אורחיה העלה ריח דבוה לכו"ע אין לברך וכדלעיל בס"ב כיון דאין מתכוין להריח אלא איירי כגון שנטלו לצאת ולהריח דבכה"ג פסקין לעיל דמברך על אכילה ועל הריח וסובר דעה ראשונה דה"ה בזה דמברך על נטילת האתרוג ועל הריח, והשיטה השניה סוברת דלאו לריח עבידא כיון שהוא של מצוה.

והמגן אברהם בשם רש"ל וכן סובר הגאון ר' מרדכי בנעט בביאורו למרדכי דדוקא בשעת נטילתו למצוה אבל קודם לכן או אח"כ מברך לכו"ע ויש שחולקין בזה.

ובביאור הלכה מביא: שהאליה רבה ונהר שלום סימן תרנ"ג ומאמר מרדכי ומטה יהודה חולקים עליו ולדידהו לדעה ב' כל ימי החג אין לברך על ריחו בין בשעה שנוטלו למצוה ובין בשאר כל היום משום שהוקצה למצוה ואינו עומד להריח וכן משמע מלבוש.

ומקשה הביאור הלכה: דהדבר תמוה אחרי כי בגמ' סוכה ל"ז ע"מ ב' נאמר מפורש דאתרוג מותר להריח בו, שלא הקצהו אלא מאכילה שעומד בעיקרו לכן אבל מריח לא אקצייה ושפיר היה בדעתו ליהנות הימנו מריחו, א"כ אמאי לא יברך עליו עכ"פ בשעה שאינו לוקחו למצוה, בשלמא בשעה שלוקחו למצוה אפשר לומר בטעם סברא שניה דמאחר דבלא"ה חייב ליקחנו בשביל לצאת בו, הויא כדבר שלא נעשה להריח, ואף על גב דמתכוין גם כן להריח לית לן בה ועדיפא מלקחו לאכלו ולהריח דהתם רשות הוא עיקר לקיחתו וכשלקחו לאכלו ולהריח מאן מפסי שיעיקר לקיחתו בשביל אכילה והריח בא ממילא ולא איפכא דעיקר הוא בשביל הריח או אפשר בשביל שתי הנאות בשוה משא"כ הכא דבדודא עיקר נטילתו היה בשביל מצוה בשעתה דמחוייב בזה א"כ ההנאה לכו"ע טפילית היא אבל שלא בשעת מצוה מאי איכא למימר, ולא נוכל לתרץ ולומר דכיון דעיקרו אינו עומד להריח אלא לעשות בו מצוה כל שבעה ימים לכן לא נוכל לברך עליו ברכת אשר נתן זה אינו, דהא אתרוג בשאר ימות השנה כשלקחו לאכלו אף על גב דנהנה הוא מריח סברי כולי עלמא ג"כ שלא לברך עליו מטעם דעיקרו אינו עומד להריח אלא לאכילה, ואפ"ה כשנוטלו להריח לבד לכו"ע יש לו לברך וה"נ אף על גב דעיקרו עומד למצוה ולא להריח עכשיו כשנטלו להריח לבד יש לו לברך.

ובהליכות שלמה ארבעת המינים פרק י' דבר הלכה ס"ק נ"ט תירץ: דשאני פרי העומד לאכילה, כיון שעומד עכ"פ להנאת האדם, ולכן צריך לברך גם על כל הנאה עיקרית נוספת המזדמנת ממנו, משא"כ באתרוג העומד למצוה שאינו עומד כלל להנאת אדם אלא למצוה גרידא, לכן שפיר כתבו האחרונים שאין מברכים, האם בשבת שאין נוטלים את הארבעת מינים האם מותר וחיוב לברך על הריח, עיי' במשנה ברורה סימן תרנ"ח ס"ק ה' ובשער הציון שהביא מחלוקת הפוסקים בזה.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן

משיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה - הלכות שבת
כל השאלות הם משו"ע ומשנה ברורה

א] קדימה במצוות. בשו"ת רעק"א סי' ט' דן במי שאין לו אפשרות לקנות תפילין סוכה ולולב מי קודם, ויש לעיין למה לא יהיו מצות סוכה או תפילין ומזוזה שמקיים בכל רגע ורגע מצוה עדיפין ממצות לולב וכדומה שאינו מקיים אלא ברגע אחד פעם אחת?

ב] עוסק במצוות ישיבת סוכה. נהגו העולם שכשאדם יושב בסוכה והגיע זמנה של מצוה אחרת שאין ביכלתו לקיימה בסוכה כגון תפילה בצבור שיוצאים מהסוכה כדי לקיים את אותה המצוה וצ"ב למה לא פטרינן ליה ליושב בסוכה מאותן המצוות מדין העוסק במצוה פטור מן המצוה, (ואה"נ אם רוצה ללכת יהא מותר לו דתשבו כעין תדורו, השאלה היא האם יכול לפטור את עצמו מלכת מחמת שעוסק במצוות סוכה ויתבטל ממנה אם ייצא).

ג] חידה. האם שייך בסוכה כשירה שיהיה בה מקומות שתהיה פסולה מחמת דירה סרוחה?

ד] חידה. האם בלולב גזול שייך שיהא כשר למפרע?

ה] שמחת בית השואבה. שהיו עושין במקדש בימי החג כ' רש"י במשנה בריש החליל שכל שמחה זו אינה אלא בשביל ניסוך המים, ובגמ' שם בע"ב אמרינן אבל שיר של שואבה דברי הכל שמחה היא ואינו דוחה את השבת וכתב רש"י ואינה מהתורה אלא לחבב את המצוות, ויש לעיין אמאי דוקא במצוה זו עבדינן שמחה יתירה משום חיבוב מצוה ומה נתייחדה מצוה זו טפי משאר מצוות?

ו] יש לחקור. סוכה שמסוככת לגמרי, האם שייך שתהיה פסולה מחמת חמתה מרובה מצילתה, ולמשל ששם סכך שלא עושה כמעט צל?

ז] ספק לדינא. האם מותר להוריד קישוטים מהסוכה שלא יתקלקלו מהגשם, או שזהו הוקצה למצוותו ואין לו להוריד (עיי' משנ"ב תרלח כד).

ח] דופן עקומה שזו ברוח. דעת המשנ"ב שמחיצה המתנדנדת ברוח פסולה, (תרל-מח). מה הדין בדופן עקומה, כאשר הסכך הפסול האמור להיות דופן, נע ברוח? ואולי בכלל צריך לשאול גם על סכך כשר, האם לדעת המשנ"ב יש לפוסלו אם הוא נע ברוח?

ט] חידה. מצוות הודאה לה' היכן היא מתקיימת בחג הסוכות.

י] ביאור הושענות. הושע נא 'והר' יראה' לכאורה הו' תמוה ומיותר.

יא] חידה. מדוע דווקא בחג הסוכות התבטל היצר של עבודה זרה?

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפסק מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 053-3154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפסק, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפסק. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח תשובות מוקלד במייל כי כך זה יכנס בעוה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. שאר עניני העלון לא שייכים לפסק או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח מרחשוון

{ההגרלה על חודשים אלול ותשרי 4 פרסים יהיה בשבוע שלאחר ר"ח מרחשוון}

תגובות אפשר לשלוח עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א רח' תכלת מרדכי 15/4 רמת בית שמש

לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מייל: m0533166560@gmail.com

פקס: 077-4448278

יש לחקור מי שהניח שטיח בסוכה האם יש איסור להוציאו בחג מהסוכה דאסור להשתמש בנוי סוכה או דילמא רק מה שמניחים על הסכך ועל הדפנות יש בהם דין נוי סוכה.

הנה בספר הליכות שלמה סוכות פרק שביעי דבר הלכה ס"ק כ"ט כתב יש להסתפק בשטיח שביטלו לקרקע אם נאסר משום נוי סוכה או לא, דיתכן דלא מקרי נוי סוכה אלא מה שמונח על הסכך או על הדפנות ולא על הקרקע.

ובשו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א' סימן קפ"א כתב שהרצפה מותרת מדין עצי סוכה, אבל מדין נוי סוכה ודאי אסורין, אבל במקום שמוכרחין לעשות רצפה כגון שאי אפשר להיות על הקרקע ממש יהיה אסור להרמב"ם מדין עצי סוכה, עין בשו"ת אבני נזר יו"ד סימן שס"ג ואם אפשר גם על הקרקע רק שעשה רצפה לנוי הוא בדין נוי סוכה, והקרקע עצמה לא נאסרה משום דקרקע עולם לא נאסר גם בדין עצי סוכה, וצ"ע עדיין לדינא.

ובפרי מגדים במשבצות זהב סימן תרמ"ג ס"ק ד' כתב עוד כמה טעמים דיש לבנות את הסוכה על מקום מרוצף במרצפות או קרשים או על ידי פריסת שטיח וכדומה:
א. זכר לענני הכבוד, שכן ענני הכבוד התפרסו גם מתחת לרגלי בני ישראל.
ב. כדי שיוכל לכבד את הרצפה בשבת וביום טוב, שכן אם אין רצפה לסוכה והיא עומדת על גבי האדמה אסור לכבד אותה בשבת וביום טוב.

**מדוע בחג הסוכות כשציוותה התורה על מצוות שמחה מיעטה התורה השמחה?
בפרשת ראה ט"ז י"ד כתבה התורה ושמחת בחגך והיית אך שמח.**

יש להקשות: מדוע התורה כשציוותה על מצוות שמחה בחג הסוכות מיעטה בשמחה דכתבה מיעוט והיית אך שמח, מדוע לא ציוותה התורה שמחה בלי מיעוט, כך מקשה בילקוט שמעוני פרשת אמור, וכן ברבינו בחיי פרשת אמור, וכן בשו"ת בית אפרים בהקדמה לאור"ח.

איכא כמה תירוצים:

- א. מהו אך שמח את מוצא אף על פי שאדם שמח בעולם הזה אין שמחתו שמחה שלמה, היאך נולדו לו בנים הוא מיצר עליהן לומר שמא אינן של קיימא, אבל לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא מבלע את המות לנצח, אותה השמחה תהיה שלמה שנאמר אז ימלא שחוק פיננו ולשונונו רנה, כך תירץ בילקוט שמעוני תורה פרשת אמור המתחיל ברמז תרכ"ו.
- ב. מהו אך, שאין בעולם הזה שמחה שלימה שבניו מצערין אותו על השלחן, כך תירץ במדרש אגדה בובר פרשת ראה.
- ג. שבא לרמז שראוי לו למעט בשמחת העוה"ז שלשון "אך" לשון מועט הוא, ומפני ששמח כבר בחג הפסח שהוא תחלת קציר העומר, וגדלה שמחתו בחג הקציר, וכענין שכתוב ישעיה ט' ב' "שמחו לפניך כשמחת בקציר", ועתה בחג האסיף כי יאסוף תבואתו ופירותיו, צמרו ופשתו שמנו ושקויו, ותבא לו מנוחה והשקט אחר היגיעה והטורח והעמל הנה שמחתו כפולה, ועל כן יזכיר הכתוב הזה בחג הסוכות והיית אך שמח, כדי למעט השמחה, שהרי כל אכין ורקין מעוטיין, ולמדך הכתוב שיתנהג האדם בשמחת העולם הזה בדרך בינוני, ואף בזמן עשית המצות ראוי לו שישמח וירעד, וכענין שדרשו רז"ל ברכות ל' ב' על הפסוק תהלים ב' י"א "עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה", במקום גילה שם תהא רעדה, לפי שבעולם הזה יש בו יצה"ר שהוא נמשך אחר השמחה, ואין הצדיקים בטוחים בעצמם, אבל עיקר השמחה ושלמותה הוא לעוה"ב בראית פני שכינה, בשפע שאין לה הפסק, ובתוספת השגה ותענוג שאין לו תכלית, וכן אמר ישעיה ע"ה ישעיה כ"ט י"ט ויספו ענוים בה' שמחה ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו, כך כתב ברבינו בחיי פרשת ראה.

ד. עפ"י מ"ש הרמב"ם הלכות יום טוב פ"ז הי"ז וז"ל כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל, לא ימשך ביין ובשחוק וקלות ראש, ויאמר שכל מי שיוסיף בזה ירבה במצות

שמחה, שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות, ולא נצטוונו על ההוללות והסכלות, אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל, שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, הא למדת שהעבודה בשמחה, ואי אפשר לעבוד את ה' לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שכרות עכ"ל, וזה שאמר הפסוק והיית אך שמח, כלומר שתשגיח שתהא שמח לבד לאפוקי הוללות וסכלות, כך כתב בספר אפריון פרשת ראה.

ה. לכאורה אי אפשר לו לאדם להיות שמח אף כשיש לו שפע דהרי יש לו מנה רוצה מאתיים, לכן מבטיח לנו התורה "חג הסוכות תעשה כו' כי ה' אלקיך ברכך בכל מעשה ידך והיית אך שמח" על דרך שאמר הפסוק במשלי "ברכת ה' היא תעשירי ולא יוסיף עצב עמה" דהכוונה כי אמרו מרבה נכסים מרבה דאגה ופירוש שהוא על דרך יש לו מנה רוצה מאתיים, אך בגמ' תענית אמרו בחנוני נא בזאת כו' והריקותי לכם ברכה עד בלי די עד שיבלו שפתותיכם מלומר ד"י ובברכה כזו לא שייך לומר שמבקש יותר שהרי אדרבה הוא מבלה שפתיו מלומר ד', ואם כן שמחה כזו היא שמחה שלימה, וזה שאמר הפסוק שברכת ה' יש בה מעלה שהיא תעשירי ואעפ"כ לא יוסף עצב עמה שיהיה עצב על יותר כיון שבברכה הוא אומר ד', וזה שאמר הפסוק כי ה' ברכך ולכן והיית אך שמח אך היא מיעוט שלא תהיה רק שמח לבד בלא עצב עמה מאחר שהיא באה מחמת ברכת ה', כך מביא בשו"ת בית אפרים אורח חיים בהקדמה בשם דודו הגאון מוה' סענדר.

ו. במשך חכמה ויקרא פרק כ"ג פסוק כ"ז כתב דבר נפלא מדוע כתיב בסוכות אך בחמשה עשר מה זה בא למעט, אך בעשור לחדש וכו' אך בחמשה עשר יום וכו' פסוק ל"ט לפלא מדוע כתוב "אך" בהני תרי, ועיין תורת כהנים מה שדרשו על זה, ויתכן לעניות דעתי, דזכרון תרועה בראש השנה כמו שפירש הרמב"ם הלכות תשובה פרק ג' הלכה ד' "עורו ישנים משנתכם והקיצו נרדמים מתרדמתכם וכו'", וכאשר ישוב בעשרה ימים, ויטהר מכל חטאיו, אז יום הכיפורים מכפר, וכאשר יום הכיפורים מכפר עליו, אז שמח בחג הסוכות בארבעה מינים, כמו שדרשו "ושמחתם" וכו' - בלולב לכן קאמר, דאין לדון אחרי דרכיו הגבוהים, כי אף אם לא שב בעשרה ימים שקודם יוה"כ פ, יוה"כ פ אסור במלאכה ותענית, וכן אף אם לא כיפר יוה"כ פ ולא הלבין חוט השני, גם כן חייבים בסוכות בלולבין לשמוח, וכאומר "אך בעשור לחודש וכו'", בלא הבטה כלל על ראש השנה ו"אך בחמשה עשר וכו' ולקחתם לכם ושמחתם" בלא הבטה אל יוה"כ פ אם כיפר עליהם.

ז. ע"פ מה שכתב בבן איש חי שנה ראשונה פרשת ראה וז"ל הנה אנחנו רואין נחית קרא להזהיר אותנו במועדים במצות השמחה בפרטות, מפני שיש בני אדם אשר ימי המועדים יהיו להם לעצבון, הן מחמת ביטולם ממלאכתם ועסקיהם שבעת ימים שלמים רצופים, והן מחמת רבוי ההוצאה שיהיה להם עתה יותר משאר הימים, ולכן הוצרך הכתוב להיות מצווה על השמחה בימים אלו בפרטות, ואמר אף על גב דודאי שבעת ימים תחג לה' אלהיך במקום אשר יבחר ה' שתקיים מצות החג כהלכתו, הן בביטול עסק ומלאכה, הן בהוצאה של אכילה ושתיה ומלבוש, יען כי יברכך ה' אלהיך בכל תבואתך ובכל מעשי ידיך, ולכן בע"כ תשמור את החג ותקיים אותו כהלכתו, הנה אנכי מצוך שתהי' אך שמח שלא ימשוך היצר את לבבך לעצבון, בראותך בטל מעסק תבואתך ומעשה ידיך, ולא עוד אלא שאתה מרבה בהוצאות כי באמת יברכך ה' בכל זה ואין אתה מפסיד כלום לא מחמת הבטלה ולא מחמת רבוי ההוצאות, ע"כ, לפי הנ"ל נראה לפרש אף דאדם בימי המועד יכול להגיע לעצבות ולהיות שבור אכין מיעוטיין, מזהירה התורה עם כל זה אתה חייב להיות בשמחה, מעדני אשר.

ח. ע"פ מה דאיתא בגמ' סוכה מ"ח ע"מ א' "והיית אך שמח" לרבות ליל יו"ט האחרון לשמחה, והקשה הגר"א מובא בהגהות מהר"ץ חיות סוכה שם איך דרשו מקרא ד"והיית אך שמח" לרבות ליל יום טוב האחרון לשמחה, הא בכל מקום הויא אך למעט ואיך אתי כאן לריבוי, ותירץ דבימי יו"ט של חג הראשונים היה מצות סוכה ולולב וכאן נאמר אך שמח היינו מיעוט דרק שמחה ולא סוכה ולולב והיינו יו"ט האחרון דאין שמחה רק שמחה ותו לא, וא"כ מוכח לרבות דשמחה נוהג עכ"פ אבל לעולם אך מיעוטא, ע"כ, לפי הנ"ל אתי שפיר מדוע כתוב מיעוט, מעדני אשר.

האם אפשר להחזיק ביד אחת את האתרוג ואת הלולב

והאם בהושענות אפשר להקל?

איאתא בגמ' סוכה ל"ז עמוד ב' אמר רבה לולב בימין, ואתרוג בשמאל, מאי טעמא הני תלתא מצות, והאי חדא מצוה.

ובמאירי שם כתב וכן בריטב"א ולא דוקא שיהו ארבעתם מצות חלוקות שהרי ארבעתם מצוה אחת ומעכבין זה את זה, אלא פירושו שבזו שלשה חלקי המצוה וכל שיש בו רוב חלקי המצוה ראוי ליטלו בימין.

ושמעתי ממורי ורבי כ"ק מרן האדמו"ר מצאנו שליט"א בשולחן הטהור ליל שבת פרשת ואתחנן תשע"ח הערה נפלאה בדברי הגמ' הנ"ל: הדנה איאתא במדרש דאתרוג רומז על צדיקים וגם הוא דבר שיש בו טעם וריח, ובאיכות הוא יותר משאר מינים, א"כ מדוע שלא יקדימו את החשוב ביותר, אלא דמכאן ראייה למה שחקר הגאון רבי יוסף ענגיל זצ"ל בספרו לקח טוב כלל ט"ז האם מעלת איכות עדיפה ממעלת כמות, ומכאן יא ראייה שמעלת כמות עדיפה ממעלת איכות, דמקדמינן את הלולב כיון שיש בה ג' מינים לפני האתרוג אע"פ שזה יותר חשוב באיכות.

ושמחתי דמצאתי דהחתם סופר שם בסוכה כתב וז"ל ואתרוג הוא הצדיק הגדול אינו עמהם באגודה, נראה דזה היה סברת רבה שהקשה דהויא ליה ליטול אתרוג בימין שהוא הצדיק הגמור והמשמאילים בשמאל ועל כן תירץ מ"מ רבים עדיפי הן אל כביר לא ימאס אעפ"י שזה היחיד צדיק והיינו הני תלתא מצות ע"כ, והראיתי למרן שליט"א ומאוד נהנה, ואמר לי שרשמתי את החתם סופר בכתבים בשמך.

יש לחקור מה הדין אם נטלן בידו אחת שנטל גם את האתרוג ביד ימין האם יצא או דילמא לא יצא.

הנה במאירי סוכה ל"ז עמוד ב' כתב נטילתן ביד אחת נראה שלכתחלה אסור אפילו נטל את כולן בימין, ומה שאמרו במשנה אתרוג הגדול כדי שיאחו שתיים בידו אחת, ופירושו הטעם כדי שיהא אתרוג והושענא נטילין ביד אחת פירושו כשמניחן לביתו, אבל לנטילת מצוה לכתחלה לא, הא בדיעבד נראה שיצא דלא אתי להחליף של ימין לשמאל, ומ"מ יש פוסלין, ומפני שאין לחבר אתרוג עם השאר כפות תמרים כתיב ולא וכפות אלמא צריך שיהא האי לחודיה והאי לחודיה וכן כתובה חכמי לונלי.

וכן בבית יוסף אור"ח סימן תרנ"א כתב בשם ארחות חיים דאם נטלן שניהם בידו אחת כתב הר"ר שלמה דלא יצא כדאמרינן בגמ' סוכה ל"ד ע"ב ב' דלא אגדיה אתרוג עמהם משום דכתיב כפות ולא וכפות עכ"ל.

ובטורי זהב אור"ח סימן תרנ"א ס"ק י"ד חולק עליו: וז"ל ואין דברים אלו ברורים דאדרבה מוכח שם להיפך דאיאתא בגמ' שם יכול יהא אתרוג עמהם באגודה אחת, אמרת וכי נאמר פרי עץ הדר וכפת תמרים, והלא לא נאמר אלא כפת, ולמה לא אמר יכול יהא עמהם ביד אחת אפילו אם לא אגדו עמהם, אלא ודאי דדוקא על האיגוד קפיד רחמנא שלא יהיה עמהם אבל ביד אחת לית לן בה.

ועוד ראייה מביא: מדהזכירו בתוס' סוכה ל"ט ע"מ א' כמה דרכים היאך לעשות בברכה שתהיה עובר לעשייתה, ואמרו שיברך קודם שיטול אתרוג ולא אמרו אפילו אם יטלנו רק שיטלנו ביד אחד עם הלולב כל שאפשר ולא יהיה יוצא ידי חיובו בזה, אלא פשוט שודאי אם נטלן ביד אחד שיצא.

וכן כתב בחתם סופר סוכה ל"ז עמוד ב' על הא דאמרינן התם בגמ' ובגדול כפי שיאחו ב' בידו אחת וז"ל כתב הר"ן דעיקר הגירסא הוא שיאחו שניהם בידו אחת פירוש האגדה של לולב והאתרוג שניהם בידו א', ובירושלמי השיב לו ר' יוסי וכי כתיב וכפת תמרים כפת תמרים כתיב אפילו בשתי ידיו נמי, מבואר דלר' יוסי נמי אי לוקח שניהם בידו א' יוצא ואפשר דעדיף אלא אם לוקחם בשני ידיו נמי שפיר דמי, ולפ"ז הא דאמר רבה לקמן ל"ז ע"ב לולב בימין וכו' היינו אם רוצה ללוקחם בשתי ידיו יקח הלולב בימין, אבל אם ירצה יקחם בידו א' ועל כן צ"ע דברי מג"א סימן תרנ"א ס"ק י"ז וכן כתב בספר אליה רבה סימן תרנ"א ס"ק י"ב בשם ספר אמרכל דעכ"פ יצא בדיעבד אם שניהם ביד א'.

ובספר גן המלך סימן קל"ח כתב חידוש גדול: וז"ל אמרינן בגמ' פרק לולב הגזול דף ל"ז ע"ב אמר רבא לולב בימין ואתרוג בשמאל, מאי טעמא הני תלתא מצוה והאי חדא מצוה ע"כ, מהכא משמע שאם יכול לאחוז גם אתרוג בימין דעדיף טפי שיעשה כל כללות המצוה בימין וכן אנו נוהגין בהקפה שאוחזין ספר ההושענות בשמאל ולולב ואתרוג בימין.

ובביכורי יעקב סימן תרנ"א ס"ק י"א הביא את דבריו: וכתב דלכתחלה יש לחוש לדעת הארחות חיים שלא לצרף כולם בימין בשעת נטילה אבל בדיעבד יצא.

ולענין הלכה: פסק המשנה ברורה סימן תרנ"א אם נטל שניהם בידו אחת כתב בארחות חיים דלא יצא, ודעת ה"ט דיצא כיון שלא היה האתרוג עמהם באגודה אחת, ועיין במטה יהודא שחולק עליו ודעתו כהא"ח, ולענין הלכה יש להחמיר בשל תורה וצריך לחזור וליטלו בלא ברכה.

ובפוסקים כתבו: דאפילו בירך עליו כבר ואח"כ נטלו פעם ב' צריך ליטלו בימין כגון בשעת אמירת הושענות, כך כתב במגן אברהם סימן תרנ"א ס"ק ב', וכן במשנה ברורה סימן תרנ"א ס"ק ט"ו, וכן בש"ע הרב סימן תרנ"א ס"ק י"ג.

ובבן איש חי שנה ראשונה פרשת האזינו סוף י"ד כתב וצריך שיטול הלולב בימין והאתרוג בשמאל ויזהר בכך גם בהקפות כשמקיף בלולב, כי יש טועין בזה שאוחזים הלולב והאתרוג ביד אחת והסידור שקורין בו ההושענה, ביד השנית, וזה אינו נכון, אלא גם בהקפות יאחו אתרוג בשמאל ולולב בימין.

ובספר חיים וברכה אות קפ"ו הקשה מדוע אין העולם נוהרים בכך, וכנראה נשתרש הדבר משום שצריך להחזיק הסיידור כדי לקרוא ההושענות שאין הכל בקיאים בו בע"פ, ולכן מחזיקים הלולב והאתרוג שניהם בימין, והסידור בשמאל, אך המדקדק במצוות ישתדל שגם בעת אמירת ההושענות יחזיק הלולב בימין והאתרוג בשמאל, וסמך לדבר מירושלמי וילקוט תהילים "כיצד סדר ההקפה כל ישראל גדולים וקטנים נוטלים לולביהם בידם הימנית ואתרוגיהם בשמאלית ומקיפין" וכו' הרי מפורש שגם בעת ההקפות הלולב בימין והאתרוג בשמאל, כך כתב בהגהות על חיים וברכה.

המשך מכתבים למערכת

הרה"ג אהרן יוסף ורנן שליט"א עורך מהדיר ספרי מירא דכ"א לעכוויטש, ומאד נעלה מהגרא"ז מטריא עם שרת נראה להעיר, דהכוונה שבחרו מי שרח"ל נגור עליו כלומר כבר ברה"ה, והיינו שהיה בגדר רשע שנחתם דינו כבר ברה"ה בלי אפשרות של תלויים ועומדים עד יוה"כ, ומה שלקחו אחד כזה היה מצד שרצו להמתיק לו הגזירה, ולהצילו. ולא שהיה מת באותה שנה, אלא שלקחו מי שנגזר דינו ונתנו לו מצוה גדולה של הצלת כל ישראל, וזכות זו תעמוד לי לינצל ממייתה, וזה על דרך מעשה מהבעש"ט שביקש לקדש הלבנה במוצאי יוה"כ והיה עננים, ומקובל כי עשיית קידוש לבנה במוצאי יו"כ הוא רמז לכפרת עוונות, והצטער וכו' כל המעשה עד שיצאה הלבנה. וראיתי בשדי חמד שכתב בזה, ומהו הסימן הזה, אלא על אותה כוונה של קשר של זהורית, שאם לא התלבנו עונותיהם של ישראל לא היה מלבין, והנה עשו שני לשונות האחד אצל השעיר המשתלח ואחד בבית המקדש לעיני הקהל, וכל זה כדי שידעו להתפלל לעורר רחמים עד שילבין וכן מפרש את ענין קידוש לבנה, שאם לא הצליחו לתקן הגזירות ביוה"כ מרחם השי"ת ונתן סימן בקידוש הלבנה, וזה כדי שידעו לעורר רחמים בזמן הזה ויצליחו להעביר את הגזירות, וכן נראה לומר על המשתלח, שלקחו מי שנגזר עליו כבר ברה"ה, ונתנו לו מצוה זו, ונתנו לו לשון של זהורית להכיר אם הצליח להלבין, אזי יידע כי גם מזלו יולבן וינצל לחיים, בזכות המצוה הזו.

מדוע מבקשים בראש השנה שיהא שנה טובה ומתוקה מה זה הכפל הבקשות

מה שהקשתם בשם אחרונים מדוע מבקשים בראש השנה שיהא שנה טובה ומתוקה, וכי טובה בלא מתוקה אינה טוב, ומהו הכפל הלשון, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרה"ג אביש מרדכי פורוש שליט"א בית שמש

הרב דב ברוך קנובליץ שליט"א בית שמש

הרב אהרן שפרינצלס שליט"א בנאי ביהמ"ד י"ד תת בעלזא בית שמש

נראה לצייין ששמעתי בשם הגר"ג גישטטנר זצ"ל להסביר שזה נגד מה שכתוב בפסוק וימיהו ב' י"ט ר"ע ומר עזבן את ה' אלהיך" וכאן שעושים תשובה ומתדבקים בה' מימילא יהיה שנה טובה ומתוקה ההיפך מהנ"ל.

האם נשים ולוים מותרים להם ללבוש בגדי זהב ביום כיפור

דאצלם לא שייך קטיגור כיון דלא עשו את העגל

מה שהארכתם האם נשים ולוים מותרים להם ללבוש בגדי זהב ביום כיפור דאצלם לא שייך קטיגור כיון דלא עשו את העגל.

הגאון ישראל שוורץ שליט"א רב קהילת צאנז ביתר, ודומ"צ אוצר הפוסקים, שערי הוראה, גוש שמונים, וראש כולל דברי חיים נראה להעיר דבאלף למטה סימן תר"י ס"ק כתב להעיר על דברי התיבת גמא דכתב ד"ל דנשים ולוים מותרות ללבוש בגדי זהב, והוא חולק עליו מטעם דאף דהנשים ושבט לוי לא נתנו זהב לעגל, מכל מקום כל הקהל כלולים ונחשבים כאחד ע"ש, ולענין דלתרץ דברי התיבת גמא, לפמש"כ בגמ' שבת ס"ב ע"א נשים עם בפני עצמן, וכן שבט לוי מבואר בגמ' תורת לוי ע"ב שבט לוי לא איקרי קהל ובירושלמי ע"א ח' כל השבטים איקרי קהל, וברש"י משום שלא נטלו חלק בארץ, א"כ ל"ל דמכיון דלא איקרי קהל, ונשים עם בפני עצמן, וא"כ לא שייך לומר דכלולים ונחשבים כאחד, וא"ש דברי התיבת גמא

מדוע התנגדו הכהנים שזר יולין השעיר לעזאזל הרי המולין השעיר היה מת באותו שנה

מה שהקשתם בשם אחרונים על המשנה יומא ס"ו עמוד א' הכל כשרין להוליכו אלא שעשו הכהנים גדולים קבע ולא היו מניחין את ישראל להוליכו, דיש להקשות מדוע התנגדו הכהנים שזר יולין את השעיר לעזאזל, הרי איאתא בחזקוני בשם המדרש שהנושא השעיר אינו עובר שנתו, וכי הניכסו עצמם לסכנה בעל כרחך, ותרצתם בכמה אופנים.

הרה"ג יוסף קרביץ שליט"א מדיעין עילית

הרה"ג יחזקאל ברודי שליט"א נוא יארוק

נראה לתרץ, ע"פ מה דאיאתא בגמ' יומא ס"ו עמוד ב' מאי שנא ביודיו ראשון דלא אמר ובני אהרן עם קדושך, ומאי שנא ביודיו שני דאמר ובני אהרן עם קדושך, תנא דבי רבי ישמעאל כך היא מדת הדין נותנת, מוטב יבא זכאי ויכפר על החייב, ואל יבא חייב ויכפר על החייב, א"כ יש לומר דלכן הקפידו שיוליך הכהן את השעיר לעזאזל ע"ב זכאי ויכפר על החייב.